

gulanmasında eşitlik sağlanabiliyorsa ve maksadı aşan bir sonucun doğmasından endişe edilmiyorsa kısas yapılır; böyle bir endişe varsa diyet alınır (bk. KISAS). Cırâhanın hata ile olması durumunda kısas söz konusu olmayıp meydana geldiği organa ve yaranın cinsine göre sabit veya hâkimin takdirine göre değişebilen bir diyetin (erş, hükümet-i adl) ödenmesi gerekmektedir (bk. DİYET).

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-‘Arab, "crh" md.; Wensinck, *Mu‘cem*, "crh" md.; Şâfiî, *el-‘Um*, VI, 2 vd.; İbn Hazm, *el-Mu‘hallâ*, X, 403 vd.; İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, II, 371 vd.; İbn Teymiyye, *el-Fetâvâ'l-kübrâ*, Beyrut, ts., IV, 212 vd.; Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, Beyrut, ts. (Darü'l-Fikr), IV, 2 vd.; Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc*, Beyrut 1404/1984, VII, 245 vd.; Zühaylî, *el-Fıkhü'l-İslâmî*, VI, 350-361; "Cırâh", *Mv.F*, XV, 135-141.

HASAN ALİ EŞ-ŞÂZELÎ

CİRÂHA

(bk. CERRAHLIK).

CİRÂİ

(bk. CERRÂİ).

Cİ'RÂNE

(الجعراته)

Huneyn Gazvesi'nde elde edilen ganimetlerin dağıtıldığı yer.

Mekke ile Tâif arasında, Mekke'ye 9 mil uzaklıktadır (Ezrakî, II, 131). Burada aynı adla anılan bir su kuyusu vardı. Kelime ilk dönem hadis âlimlerinin çoğu tarafından Ci'râne, tarihçiler ve dilciler tarafından Cî'râne şeklinde okunmuştur.

Cî'râne İslâm tarihinde Hz. Peygamber'in ganimetleri dağıtması sırasında çıkan olaylar sebebiyle meşhur olmuştur. Huneyn'de Hevâzin ve Sakîf kabilelerine bağlı kuvvetler büyük bir hezime uğramış, bir kısmı Evtâs mevkiine çekilirken bir kısmı da Tâif Kalesi'ne sığınmıştı. Hz. Peygamber düşmanı takip için Evtâs'a bir seriyye göndermiş, kendisi de elde edilen ganimetleri Cî'râne mevkiinde bırakarak Tâif'e hareket edip burayı muhasara altına almıştı (8/630).

Tâif muhasarasının kaldırılmasından sonra ganimetlerin muhafaza edildiği Cî'râne bölgesine dönen Hz. Peygamber, sayıları büyük bir yekûn tutan esirleri ve bol miktardaki ganimeti askerler arasında dağıtmadan bir süre bekledi. Niyeti, müslüman olarak kendisine başvu-

racak Hevâzinliler'e bu ganimetleri iade etmekte. Fakat Hevâzin heyeti geç kalınca bazı münafıklarla İslâmî bir şura sahip olmayan yeni müslüman olmuş bir kısım bedevîler, ganimetleri hemen dağıtması için Hz. Peygamber'i incitecek şekilde ısrarda bulundular.

Beytülmâl hissesi olarak beşte biri ayrılıp geri kalan esir ve ganimetlerin taksim edilmesinden sonra Hevâzin'den gelen heyet Hz. Peygamber'e müslüman olduklarını söyleyerek esirlerin ve mallarının iadesini istediler. Hz. Peygamber sadece esirleri ashabının rızasını alıp Hevâzin'e geri vermek isteyince bazı kişiler yine mesele çıkardılar. Ancak kazanılacak ilk zaferde kendilerine bunu fazlasıyla telâfi edecek ganimet vaad edilince muhalefet etmekten vazgeçtiler.

Hz. Peygamber Huneyn'de ele geçirilen ganimetlerden müellefe-i kulûb'a daha fazla pay verdi. Onun bu tasarrufunun, ganimetin beytülmal hissesi olarak ayrılma ve harcama yetkisi Hz. Peygamber'e ait olan beşte birden mi (humus), yoksa ganimetin tamamından mı olduğu hususunda âlimler farklı görüşleri sürmüşlerdir. Ebû Ubeyd, fazlalığın onlara humustan verilmiş olduğunu söyler (*el-Emvâl*, s. 297-298).

Hz. Peygamber'in ganimetten müellefe-i kulûba fazla pay vermesi üzerine bazı müslümanlar sert itirazlarda bulundular. Bu arada ensardan bazı kimseler de Hz. Peygamber'in bu tasarrufundan memnun olmadıklarını belirten sözler sarfederek kendi aralarında dedikodu yaptılar. Durumdan rahatsız olan ensardan Sa'd b. Ubâde, bu sözleri Hz. Peygamber'e naklederek ganimetten kendilerine hiç pay verilmediğini söyledi. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem ensarı toplayarak müellefe-i kulûba ganimetten niçin fazlaca hisse verdiğini kendilerine anlattı; bu arada ensarın faziletini dile getirerek kendisinin daima onlarla beraber olacağını söy-

ledi, onlara ve çocuklarına dua etti. Yaptıkları dedikodudan dolayı pişman olan ensar üzüntülerini ifade edip Hz. Peygamber'den razı olduklarını söylediler.

Ganimetlerin taksiminden sonra Hz. Peygamber Cî'râne'de ihrama girerek umre için Mekke'ye gitti. Daha sonra tekrar Cî'râne'ye gelip buradan Medine'ye hareket etti.

Cî'râne'de bu olayların hâtıralarını yâdetmek üzere inşa edilmiş bir mescid vardır.

Hil bölgesinde yer alan Cî'râne, Harem bölgesinde bulunan kimselerin umre için ihrama girdikleri yerlerden biri olarak da önem taşımaktadır. Harem'de bulunanların umre için diğer mikât yerleri ise Hudeybiye ve Ten'im'dir. Şâfiîler'e ve Mâlikî ile Hanbelî mezheplerinden bazı âlimlere göre bu üç yerin içinde en faziletli mikât Cî'râne'dir. Daha sonra sırasıyla Ten'im ve Hudeybiye gelir. Hanefîler, Hanbelîler'in çoğunluğu ve bazı Şâfiîler'e göre ise Ten'im'den ihrama girmek daha fazilettir. Mâlikî âlimlerin ekseriyeti ise Cî'râne ile Hudeybiye arasında fazilet bakımından fark bulunmadığı görüşünü benimsemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

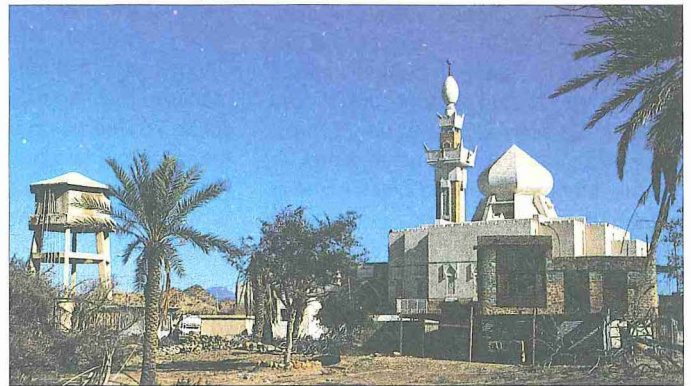
Buhârî, "Menâkıb", 25, "Meğâzi", 61; Müslim, "Zekât", 142-160; Vâkıdî, *el-Meğâzi*, bk. İndeks; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 459, 488-500; Ebû Ubeyd, *el-Emvâl*, s. 297-298; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 114-115; II, 152-154; Ezrakî, *Ahbârü Mekke* (Melhas), II, 131, 207-208; Fâkihî, *Ahbârü Mekke* (nşr. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş), Mekke 1986, V, 62-69; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 81-82, 86-94; Kâsânî, *Bedâ'îc*, II, 167; İbn Kudâme, *el-Muğni*, III, 258-259; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, II, 142; Nevevî, *Tehzîb*, II, 58-59; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, IV, 352-368; Buhûttî, *Keşşâfü'l-kınâ*, II, 401, 519; "Cî'râne", *Mv.F*, II, 151; XV, 240-241.

AHMET ÖNKAL

CİRCİ ZEYDÂN

(bk. CORCİ ZEYDÂN).

Cî'râne mikâtında Hz. Peygamber devrinden kalma su kuyusu yanında sonradan inşa edilmiş mescid ve su tesisleri